



NB Rana
Depotbibliotek

HVEM ER REDD FOR VIRGINIA WOOLF?



KJÆRE PUBLIKUM!



Edward Albee er et av de største navn i moderne, amerikansk og vestlig dramatik. Hans seneste stykke, *The Goat; or Who is Sylvia?*, er en kjempesuksess i New York og vil snart bli satt opp på Oslo Nye. *Hvem er redd for Virginia Woolf?* regnes som hans store mesterverk. Følgelig er det forsket, analysert og skrevet store avhandlinger om stykket, som blant annet ser på Martha og Georges ekteskap som et symbol og en metafor på vårt samfunns mørke sider. Albees sjokkerende blottstillelse av ekteskapelig samliv og livsløgn berører og sjokkerer oss den dag i dag. Det er en spesielt rik tekst som rettferdiggjør fordypning og intellektuelle diskusjoner, men for oss som har fått muligheten til å arbeide med dette stoffet, er det først og fremst en konkret og krevende prosess som krever om ikke blod, så i hvert fall svette og tårer. Det er et enormt kraftfullt stykke, en av de mest spennende utfordringer en skuespiller og en instruktør kan kaste seg ut i. Vi er spente på om du som publikummer vil være med oss på denne reisen, om du tar utfordringen og orker å gå inn i dette universet sammen med oss. Vi vet det er verdt det, og håper og tror at du som publikummer vil synes det samme.

Velkommen til verdens mest berømte nachspiel!

Svein Sturla Hungnes,
teatersjef



HVEM ER REDD FOR VIRGINIA WOOLF?

av Edward Albee

Oversatt av Svein Sturla Hungnes

Martha **ANNE KRIGSVOLL** • George **DENNIS STORHØI**
Honey **TRINE WIGGEN** • Nick **NICOLAI CLEVE BROCH**

Regi **SVEIN STURLA HUNGNES** • Scenografi **BIRGITTE LIE** • Kostymer **TRUDE BERGH** • Lysdesign **ØYVIND WANGENSTEEN** • Maskør **JILL TONJE**
HOLTER • Foto **MARIT-ANNA EVANGER** • Sufflør **DIDI STIG** • Inspisient **JOHN ELLEFSEN**

1. Akt: Lek og moro

Pause

2. Akt: Valborgsnatt

3. Akt: Djevelutdrivelsen

PREMIERE OSLO NYE TEATER 6. SEPTEMBER 2002.

Program kr. 20,-

Teatersjef og ansvarlig utgiver: Svein Sturla Hungnes. Redaksjon: Erik Årsland og Hanne Lise Rørstad. Grafisk formgivning: Richard Øverby. Trykk: Oslo Aksidenstrykkeri as.



ALBEES ADVARENDE FINGER

«- Jeg er kommet frem til at verken godhet eller ondskap hver for seg – uavhengig av hverandre – har noen virkning utover seg selv. Jeg er også kommet frem til at kombinasjonen godhet og ondskap sammen og samtidig er det som fører frem til noe og lærer en noe.»

Jerry i Zoo Story av Edward Albee

Helt fra starten av karrieren ble Edward Albee kalt fatalist og pessimist. Han er i hvert fall ikke sentimental – men heller ingen nihilist. Tvert imot: han har en streng moral og er overbevist om at det finnes rett og galt. Hans uttalte hensikt er å sjokkere, provosere og vekke uro. Likevel veksler han – lik mange av hans rollefigurer – mellom ømhet og det stygge. Som fortolker av det tvetydige og gåtefulle i menneskenaturen lar Albee mange spørsmål stå ubesvart, men det er likevel aldri snakk om en fullstendig håpløshet i hans forfatterskap. Gjennom et mønster hvor konfrontasjoner og vold inngår som viktige element åpnes det for en oppvåkning av rollefigurene fra deres liv som levende døde. Når stykket slutter er det alltid minst en person som er blitt en smule klokere.

Etter å ha blitt utsatt for det som skjer på scenen er det meningen at også tilskueren skal ha kommet frem til økt bevissthet og innsikt. Ettersom Albee på raffinert vis utvikler handlingen helt fram til siste scene, må man virkelig konsentrere seg om å lytte og overføre rollenes bakgrunn og konflikter til sitt eget liv og erfaring. Selv om det kan gjøre vondt, forventer Albee at publikum deltar helt og fullt gjennom å kritisk iakttå hver scene og – samtidig – gi følelsesmessig gjenklang på det som skjer. Med vilje stiller forfatteren enorme krav til publikum. Edward Albee har beskrevet sin dramatik som stilisert naturalisme. Samtidig som de fleste av hans figurer er klare individer og psykologisk motivert, fungerer de også på et symbolsk nivå.





Det stiliserte fremkommer gjennom forfatterens bruk av utrerte situasjoner, et ofte opphøyd språk, lange resitativlignende monologer og helt bevisste visuelle effekter. Graden av realisme varierer mye fra stykke til stykke. Albee strever med å koble form og innhold, og stykkene hans skiller seg derfor ganske kraftig fra hverandre ytre sett. Men den indre strukturen har helt påtakelige likhetstrekk: den musikalske oppbygningen, ritualiseringen i mye av handlingen og den spenstige, ironiske humoren. Alt dette er viktige elementer for å holde publikum på en kritisk distanse til det som skjer på scenen. Det er interessant å se hvordan forfatteren benytter seg av en annen teknikk for å skape avstand til tilskueren: for det meste har han ingen klare skurker eller helter. Derfor er det lett å feiltolke forfatteren og forvrengte hans overordnede målsettinger, fordi man engster seg for at publikum ikke skal klare å finne ut hvem som er vinnere og tapere.

Med medfølelse og forståelse beskriver Albee menn og kvinner, ingen av dem særlig egnet for misunnelse. Å oppdage at man identifiserer seg med nesten alle av dem kan være en rystende opplevelse. Derfor blir det mye enklere å kritisere dem for ikke å være ekte mennesker av kjøtt og blod enn å leve seg inn i dem. Albee har ofte lagt vekt på at han ikke ønsker å bygge opp om menneskers selvbedrag.

Jeg har alltid sett det som en dramatikers ansvar å vise mennesker hvordan de er og hvordan deres samtid ser ut, i håp om at de kanskje vil forandre den. I det som skrives om Albees dramatikkk beskrives ofte hans kvinnelige figurer som onde. Med påtakelig tilfredshet, og i en følelse av egenrettferdighet, virker det som mange kritikere har bestemt seg for at Albee er kvinnehater.





Faktum er imidlertid at Albee er like kritisk innstilt overfor menn som kvinner. Halve menneskeheten er tross alt kvinner, og halvparten av alle ektefeller er menn... Edward Albee er interessert i å undersøke hvordan ektefeller er knyttet til hverandre og utforsker de destruktive kreftene som kan være virksomme blant alle medlemmer av en familie, både menn og kvinner. Hans viktigste forskningsfelt er mislykkede menneskelige relasjoner, uansett i hvilken kombinasjon de forekommer.

På tross av at han hele tiden retter en advarende finger mot oss, velger Albee likevel medfølelsens vei. Alt for mye kritikk har konsentrert seg om innholdet i illusjoner og symboler som hans arbeid er så mettet med. Som en konsekvens av det, nesten med en slags stahet, har man sett bort fra forfatterens intense opp-tatthet av måter mennesker forspiller sine liv på. Albees søkelys rettes mot forkvaklede menneskers relasjoner slik de utvikles i et borgerlig samfunn, som et resultat av materialisme og utbytting, påvirket av vår miserable ærgjerrighet. Han retter pekefingeren mot det onde som oppstår gjennom misbruk av og fremmedgjøring i forhold til det moderne samfunnets ulike institusjoner. Fokus settes på modne menn og kvinners problemer. Siden de dypeste og mest komplekse relasjonene mellom mennesker finnes i familien bruker forfatteren oftest ekteskapet for å demonstrere hvordan individet kommer følelsesmessig til kort og hvordan destruktive krefter forvrenger vår respons til livet. Albee har uttalt at det egentlig ikke skulle være nødvendig å spille stykkene hans.

- Hvis dere ikke liker det dere ser, så se til å forandre på det!

Fra innledningen til Anita Maria Stenz' avhandling Edward Albee: The Poet of Loss, Moyon Publishers, Haag 1978.

Oversatt av Erik Årslund

ER VI REDDE FOR VIRGINIA WOOLF?

Virginia Woolf (1882 – 1941) er overalt. Hun er blitt et kulturelt ikon, en celebritet, en litterær stjerne. På internett florerer det av referanser og steder som tar utgangspunkt i denne forfatteren. Bildet av henne som ung, anemisk skjønnhet er et ideal selv for dagens unge kvinner. Hennes ansikt er gjengitt på alt fra shoppingbager til postere, og hun vil til evig tid glitre som en superstjerne fra de intellektuelles himmel. Hun er selvfølgelig også en fornyer av den engelske romanformen. Den virkeligheten hun beskriver er den indre virkeligheten. For henne var alt en speiling, en stilisert verden av syner og bilder, abstrakte og konkrete på samme tid, som i et moderne maleri. Hun beskriver menneskers store opplevelse av sorg, hvordan tiden flyr mens de mislykkes i å gripe det som svever forbi dem, det uttalte, det uoppnåelige. Spenningen og presset i henne selv fikk ikke utløp, og førte til en dødslengsel som sammen med prøvelsene under andre verdenskrig ble for sterk: hun druknet seg i 1941 i elven hun kjente så godt etter mange turer ved dens bredd. Brenda R. Silver, som har skrevet boken *Virginia Woolf Icon*, prøver å besvare Edward Albees sagnomsuste spørsmål «Hvem er redd for Virginia Woolf?» på følgende måte:

- Virginia Woolf ble assosiert med frykt lenge før og lenge etter at Albee ga skuespillet sitt den berømte tittelen. Som et resultat av dette er Woolf en nyttig guide til all kulturkritikk: den frykt vi har knyttet til henne forteller oss egentlig om vår egen frykt når det gjelder kjønnsproblematikk, rase, feminisme, politikk, sinne, menneskelig adferd...og, selvfølgelig, døden.







EDWARD ALBEE

Edward Albee ble født i Washington D.C. den 12. mars 1928. To uker gammel ble han adoptert av den meget velstående Reed Albee og hans tyve år yngre hustru, Frances.

Forholdet mellom foreldrene var spent, noe som ikke utelukkende skyldtes aldersforskjellen. De var svært ulike. Reed Albee var en beskjeden, kortvokst mann av få ord, mens Frances var en høy, elegant og dominerende kvinne som henga seg til all den luksus hun kunne skaffe seg for ektemannens penger.

Edward var et bortskjemt og vanskelig barn. Han fikk alt han pekte på, og hjemme hadde han en hel tjenerstab til disposisjon. Til tross for den materielle velstanden fant han seg ikke til rette i hjemmet. Han kunne aldri forsone seg med det faktum at han var adoptert. Spesielt vanskelig var hans forhold til Frances. Ingenting han gjorde var riktig i hennes øyne, han følte seg utilstrekkelig, som en «feilvare».

Situasjonen bedret seg ikke med årene. Edward var stadig i opposisjon. Skolegangen var kaotisk. I løpet av 1938 – 1943 ble han utvist fra tre læreanstalter, den siste et militærakademi hvor disiplin sto høyt i kurs. Trass i det frynsete rullebladet, ble han imidlertid tatt opp ved Choate School i Connecticut, en av USAs mest anerkjente privatskoler. Her møtte han en forståelse, ikke bare som menneske, men også for det talentet ingen andre hadde lagt vekt på. Siden han

var seks år gammel hadde Edward nemlig skrevet poesi. Lærerne på Choate oppmuntret ham til å dyrke det litterære anlegget, og i løpet av de to neste årene fikk han utgitt noveller, dikt, essays og et skuespill med tittelen *Schism*.

Universitetsstudiene var verken målrettede eller langvarige. Edward tilbrakte tre semestre ved Trinity College i Connecticut, opptatt med studentteater, og sluttet på grunn av ugyldig fravær ved gudstjenester og forelesninger.

Han var også innom Columbia University og University of Washington før han satte et endelig punktum for sin akademiske karriere i 1948. Samtidig kom det endelige bruddet med familien. Foreldrene var lite begeistret for at sønnen ble utestengt fra universitetet. Spesielt Frances. Hun hadde aldri akseptert at Edwards ambisjoner gikk i litterær retning. Da han tillot seg å bryte forlovelsen med en sosisetatspike, en forlovelse foreldrene hadde tvunget igjennom, var begeret fullt. Edward ble kastet ut hjemme fra, og han ble gjort arveløs. I en beskjeden leilighet i Greenwich Village i New York fant han et fristed sammen med sin samboer, komponisten William Flannegan. Kunstnermiljøet virket positivt og stimulerende på den sinte, unge mannen. I ti år levde han som forventet av en ambisiøs og fremadstormende forfatterspire: av inntekter fra strøjobber i butikker, på kontor og hoteller. Når han ikke satt ved skrivemaskinen brukte han all fritid til å se teater.





Det var i teatret han skulle finne den nisjen som førte til anerkjennelse og berømmelse. Han hadde skrevet iherdig uten å nå frem med sitt budskap. Frustrasjonen vokste, og nærmet seg en krise på det personlige plan. På en reise til Italia traff han imidlertid forfatteren Thornton Wilder, et møte som skulle bli avgjørende for Albees fremtid som skribent. Wilder rådet sin yngre og ubefestede kollega til å glemme både prosaen og poesien. Dramatikk var det han skulle konsentrere seg om. Kunstnermiljøet virket positivt og stimulerende på den sinte, unge mannen. I ti år levde han som forventet av en ambisiøs og fremadstormende forfatterspire: av inntekter fra strøjobber i butikker, på kontor og hoteller. Når han ikke satt ved skrivemaskinen brukte han all fritid til å se teater.

Det var i teatret han skulle finne den nisjen som førte til anerkjennelse og berømmelse. Han hadde skrevet iherdig uten å nå frem med sitt budskap. Frustrasjonen vokste, og nærmet seg en krise på det personlige plan. På en reise til Italia traff han imidlertid forfatteren Thornton Wilder, et møte som skulle bli avgjørende for Albees fremtid som skribent. Wilder rådet sin yngre og ubefestede kollega til å glemme både prosaen og poesien. Dramatikk var det han skulle konsentrere seg om. Albee fulgte dette rådet, og anerkjennelsen ble snart et faktum. I løpet av tre uker, det året han fylte tretti, skrev han *The Zoo Story* (spilt på Centralteatret 1962), dedikert til William Flannegan. Skuespillet fikk en overveldende mottakelse ved urpremieren i Berlin i 1959. Året etter ble det stor suksess i New York med hele 582 forestillinger.

Albee hadde nådd dit han ville, og fortsatte løpebanen som dramatiker med stykker som *The Death of Bessie Smith* (1959), *The Sandbox* (1959), *The American Dream* (1960), og ikke minst *Who's Afraid of Virginia Woolf?* (1962), som i dag er en moderne klassiker i amerikansk litteratur (filmet i 1966 med Elizabeth Taylor og Richard Burton og belønnet med fem Oscars).

A Delicate Balance kom i 1966, og ble også film med Katharine Hepburn i en av hovedrollene og forfatteren selv som regissør (spilt på Oslo Nye i 1993). Han har skrevet kontinuerlig siden debuten i 1958, og har, til tross for at han regnes som en av 1900-tallets viktigste dramatikere, en nokså variabel produksjon bak seg. De siste årene har han særlig markert seg med *Three Tall Women* (1991) som ble satt opp på Centralteatret i 1996, og sitt siste stykke, suksessrike *The Goat; or Who is Sylvia?* (2001) som vil bli satt opp på Oslo Nye. Albee er ikke en person som gjerne uttaler seg til pressen, men han

har tross alt latt noen bemerkninger komme offentligheten til gode, og har sagt følgende om sin dramatik:

- *Det finnes aldri noen egentlig handling i mine stykker. Hvis du tenker etter, hva skjer egentlig i Virginia Woolf?*
- *Jeg skriver om hvordan mennesker sløser bort sine liv. De har til slutt ikke levd, det er jo det de skriker og gråter for.*
- *Seriøst teater vil forandre mennesker, endre deres oppfatning av seg selv.*



SKUESPILL AV EDWARD ALBEE

The Zoo Story (1959, spilt på Oslo Nye 1962)

The Death of Bessie Smith (1959)

The Sandbox (1959)

Fam and Yam (1959)

The American Dream (1960)

Who's Afraid of Virginia Woolf? (1962, spilt på Oslo Nye 2002)

Tiny Alice (1964)

A Delicate Balance (1966, spilt på Oslo Nye 1993)

Box and Quotations from Chairman Mao Tse-Tung (1968)

All Over (1971)

Seascape (1974)

Listening (1975)

Count the Ways (1976)

The Lady from Dubuque (1977 – 78)

Another Part of The Zoo (1981)

The Man Who Had Three Arms (1981 – 82)

Finding The Sun (1982 – 83)

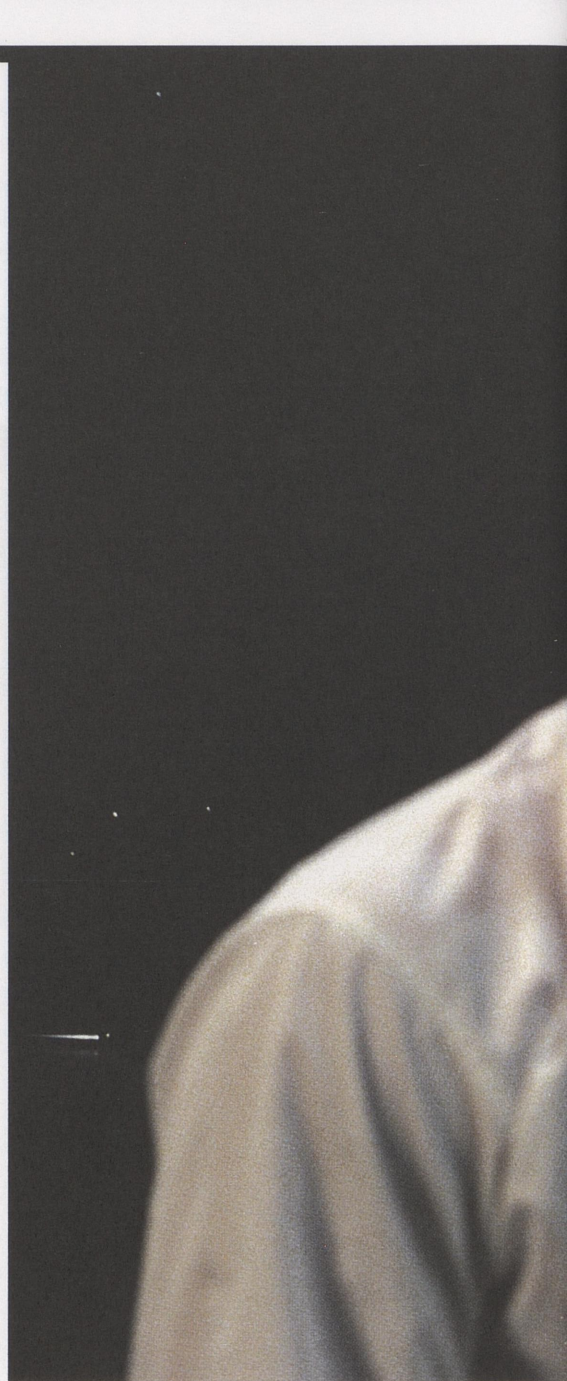
Marriage Play (1987)

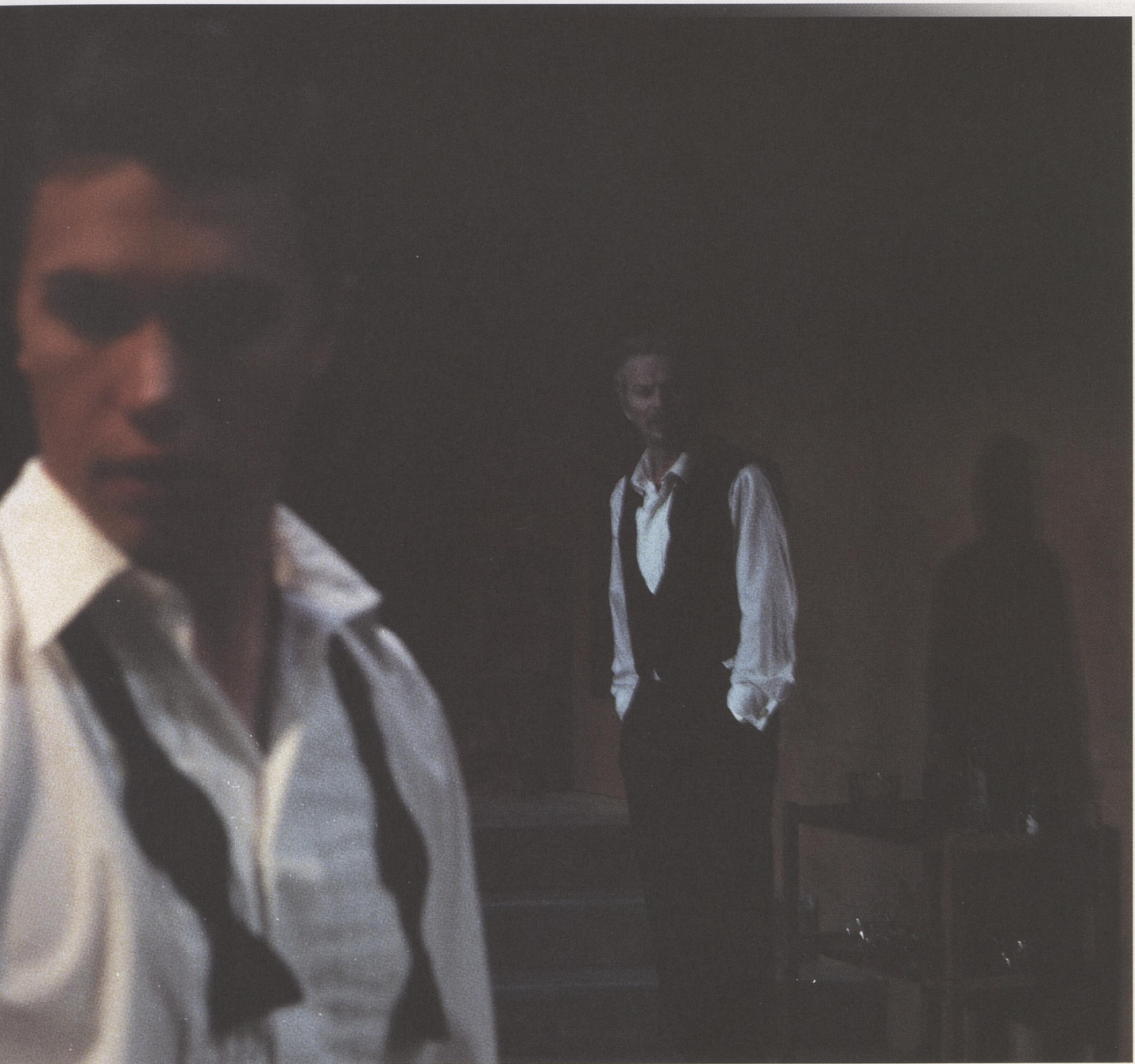
Three Tall Women (1991, spilt på Oslo Nye 1996)

Fragments (1993)

The Play About The Baby (1997)

The Goat; or Who is Sylvia? (2001, kommer på Oslo Nye).







SVEIN STURLA HUNGNES, regi

Etter å ha avsluttet sin skuespillerutdanning ved Statens Teaterhøgskole i 70, fikk han store roller på teater, i film (bl.a. *Mors hus*) og i TV. Etterhvert tok regissøren i ham over og Hungnes kan vise til regioppgaver ved alle landets store teatre. Disse inkluderer bl.a. den kritikerroste *Stones In His Pockets* (Torshovteatret), *De tre musketerer* og *Tolvskillingsoperaen* (Nationaltheatret), *As You Like It* (Det Norske Teatret), *Hamlet* (Trøndelag Teater), *Yvonne - prinsesse av Burgund* (Rogaland Teater) og ikke minst Oslo Nyes store musikalsuksesser *Cabaret* (00/ 01) og årets *Chicago*. Hungnes spiller fremdeles tittelrollen og har regien på det årlige *Peer Gynt-spelet* ved Gålåvatnet i Gudbrandsdalen. Han har vært kunstnerisk rådgiver og fast instruktør ved Nationaltheatret og tiltrådte som Oslo Nyes teatersjef 1. januar i år.

BIRGITTE LIE, scenografi

har scenografiutdanning fra København og Roma og har siden 95 hatt en rekke scenografi- og kostymeoppdrag for bl.a. NRK (*Åpent Hus, Reser, Fjortis, Show Talk, Ansur 2000, Smørøyet, Asylet 4, Julemorgen*), Den Danske Filmskole (*Fastelavnsfesten og Debut*), Teatret Vårt (*Hedda Gabler*), Statens Teaterhøgskole (*Den tatoverte rosen* og *Emigranter*) og Norsk Kammeropera (*Rørlegger Schippe*). Lie har deltatt på div. kurs og workshops og har også undervist på scenografikurs. Er nå tilknyttet Oslo Nye som fast scenograf (bl.a. musikalen *Chicago*).

ANNE KRIGSVOLL, Martha

har vært ansatt ved Nationaltheatret siden 82. Her har hun spilt hovedroller i bl.a. *Petra von Kants bitre tårer* (91), *Det gode mennesket fra Sezuan* (94), *Folketrydning* (96), *Stort og smått* (98) og Idun Hov i *Skammen* (99), en rolle som skaffet henne Heddaprisen. Krigsvoll har også arbeidet ved Trøndelag Teater (i bl.a. *Hexejakt*, 87) og spilt i film og TV- produksjoner som bl.a. NRKs *Av måneskinn gror det ingenting*. For hovedrollen her fikk hun Amandaprisen (88). Har tidligere vært engasjert ved Oslo Nye i bl.a. *En sporvogn til begjær* (92).

DENNIS STORHØI, George

Etter skuespillerutdanning ved Statens Teaterhøgskole arbeidet han ved Den Nationale Scene, Rogaland Teater, Nationaltheatret og ABC-teatret før han kom til Oslo Nye i 91. Her har han bl.a. spilt i *Pal Joey* (tittelrollen), *Hamlet*, *Macbeth*, *Idioten*, *Popcorn*, *Elling* og *Kjell Bjarne*, *Dracula*, *40* (hovedrollen), *Ole Brumm* (tittelrollen) og i *Alt var bedre før*. Storhøi har medvirket i spillefilmer som *Over stork og stein*, *Kamilla og tyven*, *Den trettende krigeren* med Antonio Banderas og *Evas øye*. Han har også spilt i TV-produksjoner som NRKs *Vestavind*.

TRINE A. WIGGEN, Honey

er skuespillerutdannet ved Statens Teaterhøgskole (91-94). Hun har arbeidet ved Den Nationale Scene (bl.a. Jon Fosses *Namnet*, 95, Nille i *Jeppe '96* og Solveig i *Peer Gynt*, 97), Nationaltheatret (bl.a. *Stort og smått*, 97) og Oslo Nye (bl.a. *Juleoratoriet*, 98). Hun har også medvirket i Radioteatrets *Brand* (99) og i filmer og TV-serier som NRKs *Sejer* (98) og *Nini* (00). Sammen med instruktøren Anne Klovholt er Wiggen kunstnerisk leder for Ibang Teaterproduksjoner, som har skapt 3 teaterforestillinger spilt i Oslo, Bergen, Trondheim og Stockholm.

NICOLAI CLEVE BROCH, Nick

har arbeidet ved Oslo Nye siden han fullførte sin 3-årige skuespillerutdanning ved Statens Teaterhøgskole i 99. Her har han spilt i *Hjalmar og Flode*, *Sa mor*, *Tater!*, *The Rocky Horror Show*, *Vest for Eden*, *Happy - Happy*, Heddaprisvinneren *Amadeus* og årets *Karlsson på taket*. Broch har også medvirket i novellefilmen *Fort forover* og den prisbelønte TV-serien *Fox Grønland*. Han spilte hovedrollen i årets suksess-serie *Lekestue* på NRK.





GRAND

HOTEL

ET RICA HOTEL

VELKOMMEN TIL GRAND HOTEL

Overnatting, Fredag - Søndag

Fra Kr 845,- per person i dobbeltrom per natt for overnatting og billett til "Hvem er redd for Virginia Woolf?"
Stor frokostbuffet er inkludert samt fri benyttelse av vårt svømmebasseng, saunaer og trimsenter.



PALMEN

RESTAURANT & BAR

Palmen Restaurant & Bar

Hva med å prøve vår Virginia Woolf-meny i Palmen før forestillingen:

Meny 2-retter fra kr 170,-

Ta direkte kontakt med vår restaurant for bestilling av bord.

Limelight Bar

Etter forestillingen serverer vi
Marthas Cocktail

For bestilling :

Ring 23 10 80 90 og spør etter vår "teaterpakke".

Kontakt Grand Hotel tlf.: 23 21 20 00

Eller e-mail: reservations-grand@rica.no

Oppgi: "Teaterweekend september"



Clarion Hotel

Royal Christiania, Oslo

-MULIGHETENES HOTELL.

Ring 23 10 80 90 og spør etter vår "teaterpakke".

Billetter: 22 34 86 80, 815 33 133,

salg@oslonye.no eller på Posten.

Hjemmeside: www.oslonye.no

00506

Kjære publikum!

Vi ønsker deg en strålende aften med
Hvem er redd for Virginia Woolf? og minner
om at gode opplevelser får du også på CCVest.



-det handler om god smak

Sulten?

Sulten på teater?

Sulten før teater?

Sulten etter teater?

Om vi ikke kan love deg scenekunst, kan vi hjelpe deg både før og etter!

Med vår sentrale beliggenhet ved Egertorget,
er vi et naturlig møtested over små og store retter.
Høy brasseriestemning og lav terskel fram til vårt kjøkken stenger kl 2330.

BRASSERIE
A TOUCH *of* FRANCE





Depotbiblioteket



03sd 00 506

OSLO NYE BYENS EGET TEATER